वानस्पत्यंसमिज्जुह्वादि आयसंसौवर्णाद्रि पार्थिवंव्रीह्यादि दिव्येनदिवेस्वर्गायहितेनरूपेण प्रज्ञयाअहंक्रतुरित्यादिना उक्तविधप्रज्ञात्मकेनतवैवप्रत्यगात्मनःसिद्धिःप्राप्तिर्मुक्तिर्वानत्वनात्मभूतस्थानांतरसिद्धि
रितिविद्धि ॥ २५ ॥ इदंतवैवसिद्धिरित्यनेनोपक्षिप्तंप्रत्यग्रूपंव्यायच्छंतेनिगृह्णंति इंद्रियादीनीतिशेषः संप्रतीताःसम्यग्विश्वासयुक्ताः ॥ २६ ॥ वेदविदएवप्रपन्नाःनत्ववैदिकाः नावेदविन्मनुतेतंबृहंतमिति
श्रुतेः परंब्रह्मपरेभ्यःविराट्सूत्रांतर्यामिभ्यःसोपाधिकेभ्यःपरंनिरुपाधिकत्वात्श्रेष्ठंप्रथितंसच्चिदानंदरूपेणसर्वत्रप्रथांगतं यथोक्तं अस्तिभातिप्रियंरूपंनामचेत्यर्थपंचकं आद्यंत्रयंब्रह्मरूपंजगद्रूपंततोद्वयमिति
पुराणंपुरापिनवं तेनसोपाधिकानामुत्पत्तिःसूचिताव्रतंअहिंसादिपुण्यंजपादियोगश्चित्तवृत्तिनिरोधस्तैः तपःस्वधर्माचरणमेवधनंयेषांतेप्राप्नुवंतीतिशेषः ॥ २७ ॥ अस्यप्रत्यग्वस्तुनःअद्वयत्वसिध्यर्थंइत
एवांतर्याम्यादिनासमुत्थानमाह तस्येति तस्यचिदात्मनःमध्येवेतसोवंजुलतरुरिवसवीजांकुरोब्रह्मांडवृक्षःचितापरिच्छेद्यत्वात्तन्मध्यस्थः पुण्योरमणीयोगंधइवगंधादिर्विषयोधर्मज्ञानवैराग्यैश्वर्यवतियस्मि
न्नस्तीतिपुण्यगंधः सहस्रंअनंतंशाखाइवभोगस्थानानियस्मिन् विपुलोऽपरिच्छिन्नः विभाति तस्यमूलादविद्यारूपात्सरितइवसंततप्रवाहवत्योभोगवासनाःप्रस्रवंतिउत्तिष्ठंति मधुवत्मृष्टंउदकवदाप्यायनकरं

यच्चापिद्रव्यमुपयुज्यतेहवानस्पत्यमायसंपार्थिवंवा ॥ दिव्येनरूपेणचप्रज्ञयाचतवैवसिद्धिरितिविद्धिविद्वन् ॥ २५॥ तार्क्ष्यउवाच इदंश्रेयःपरमंमन्य
मानाव्यायच्छंतेमुनयःसंप्रतीताः ॥ आचक्ष्वमेतंपरमंविशोकंमोक्षंपरंयंप्रविशंतिधीराः ॥ सांख्यायोगाःपरमंयंविदंतिपरंपुराणंतमहंनवेद्मि ॥ २६ ॥ सरस्व
त्युवाच तंवैपरंवेदविदःप्रपन्नाःपरंपरेभ्यःप्रथितंपुराणं ॥ स्वाध्यायवंतोव्रतपुण्ययोगैस्तपोधनावीतशोकाविमुक्ताः ॥ २७॥ तस्याथमध्येवेतसःपुण्यगंधःसह
स्रशाखोविपुलोविभाति ॥ तस्यमूलात्सरितःप्रस्रवंतिमधूदकप्रस्रवणाःसुपुण्याः ॥ २८॥ शाखांशाखांमहानद्यःसंयांतिसिकताशयाः ॥ धानापूपामांसशा
काःसदापायसकर्दमाः॥ २९ ॥ यस्मिन्नग्निमुखादेवाःसेंद्राःसहमरुद्गणाः ॥ ईजिरेक्रतुभिःश्रेष्ठैस्तत्पदंपरमंमम ॥ ३० ॥ इतिश्रीम० आरण्यकेप० मार्कंडे
यसमास्याप० सरस्वतीतार्क्ष्यसंवादेषडशीत्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १८६ ॥ ॥ ७ ॥

भोगजंसुखंप्रस्रवंतिताःमधूदकप्रस्रवणाः भोगवासनाहिउत्तरकालीनंभोगसुखंप्रवृत्तिज
ननादिद्वाराप्रस्रवतीतिप्रसिद्धं ॥ २८ ॥ शाखामिति महानद्योवासनाःपुराशाखांशाखांतत्तद्भोगस्थानंसंयांतिस्वप्रवाहपतितंपुरुषंनयंतीत्यर्थः पुण्यवासनयापुण्यमाचरन्स्वर्गंगच्छतिएवमन्यत्रापिसिकताइवपर
स्परमसंश्लिष्टाःपुत्रपश्वादयस्तासुशेरतेताःसिकताशयाःपुत्रादिविषयाइत्यर्थःधानाःभृष्टयवाः अपूपाःसच्छिद्रंभक्ष्यं शेषंप्रसिद्धं धानादिकंमधूदकस्थानीयस्यसुखस्यविशेषणं विषयसुखंहिधानावत्नस्वसजा
तीयंप्रसूतेअपूपवदनेकच्छिद्रयुक्तंमांसवत्हिंसालभ्यंनानुपहत्यभूतानिभोगःसंभवतीतिप्रसिद्धेः शाकवदल्पसारंपायसवन्मुखमधुरंपाकेगुरुतरंचकर्दमवत्चित्तपटस्यमलिनीकरणंचेतिपरचैतन्यभूमौअनाद्य
विद्यामूलादुत्थितोयंसंसारवृक्षोऽतिविरसफलोविद्ययाऽविद्यानाशात्समूलमुन्मूलनीयइत्यर्थः तथाचचिदद्वैतमव्याहतं ॥ २९ ॥ यस्मिन्यत्प्राप्तिनिमित्तं श्रेष्ठैःक्रतुभिर्योगयज्ञैरग्न्यादयोयत्गच्छंतितत्ममवि
द्यारूपायाः सरस्वत्याः पदंपदनीयंप्रापणीयंस्थानं परमंसर्वोत्कृष्टंज्ञातृज्ञानज्ञेयभानशून्यंब्रह्माद्वैतं ॥ ३० ॥ इत्यारण्यकेपर्वणिनैलकंठीयेभारतभावदीपेषडशीत्यधिकशततमोऽध्यायः ॥ १८६ ॥ ॥ ७ ॥

Digitized by Google